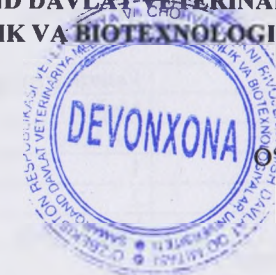

196

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”

O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor
A.A.Elmuurodov
2024 yil “ ____ ” avgust

VETERINARIYA ARAXNOENTOMOLOGIYASI

FANI BO‘YICHA

SILLABUS

Magistratura mutaxassisligi uchun

Bilim sohasi: 800000 – Qishloq, o‘rmon, baliq xo‘jaligi va veterinariya

Ta’lim sohasi: 840000 – Veterinariya

Mutaxassisligi: 70840303 - Hayvonlarning parazitlar va yuqumli kasalliklari

Samarqand – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Veterinariya profilaktikasi va davolash fakulteti
70840303 - Hayvonlarning parazitlar va yuqumli
kasalliklari mutaxassisligi

Fan nomi:	<i>Veterinariya araxnoentomologiyasi</i>
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	VA1206
Yil:	1
Semestr:	2
Ta'lim shakli:	Magistratura
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	30
Amaliy mashg'ulotlar	40
Laboratoriya mashg'ulotlari	20
Seminar	—
Mustaqil ta'lim	90
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM1	Magistrlarga hayvon va parrandalar orasida uchraydigan araxnoz va entomoz kasalliklarni, ularning qo'zg'atuvchilarini, rivojlanishini, epizootologiyasini, klinik belgilarini, tashxis qo'yish usullarini, davolash, oldini olish va qarshi kurash choralarini o'rgatish hamda ularni amaliyotda tadbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.
------------	--

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Parazitologiya
2.	Zoologiya
3.	Hayvonlar anatomiyasi
4.	Hayvonlar fizologiyasi

Ta'lim natijalari (TN)

	<i>Bilimlar jihatidan:</i>
TN1	Hayvon va parrandalar orasida uchraydigan umumiy araxnoz va entomoz kasallik qo'zg'atuvchilarining morfologik, biologik va ekologik xususiyatlarini, yuqish yo'llari va manbalarini, tashuvchilari xo'jayinlarida

	rivojlanishini, kasalliklarning kechishini, tarqalishini, keltiradigan iqtisodiy va ijtimoiy zararlari haqida umumiy bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN2	Araxnoz va entomoz chaqiradigan har bir kasallikni aniqlash, davolash, oldini olish usullari haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN3	Araxnoz va entomoz kasalliklarga laboratoriya va dala sharoitida tashxis qo'yishni, to'liq va noto'liq yorib ko'rish usullarini, nozik surtma, majag'langan surtma tayyorlash, serologik, allergik va boshqa parazitologik tekshirish usullarini bilishlari lozim;
TN4	Tashxis qo'yish va davolashda ishlatiladigan asbob uskunalar, reaktivlar, davolash vositalari va antigelmintiklardan samarali foydalanish haqidagi bilimga ega bo'lishlari kerak;
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN5	Araxnoz va entomoz kasalliklar qo'zg'atuvchilarining turlarini, ularning sistematikadagi o'rmini, kasallik qo'zg'atuvchilarini bir-biridan morfologik va anatomik farqlashni aniqlay oladi;
TN6	Parazitologik tekshirish usullarini bir-biridan farqlashda, parazitlarga qarshi kurash usullardan samarali foydalana oladi;
TN7	Chorvachilik xo'jaliklari va yaylovlarning geografik-iqlim sharoiti va epizootik ahvolini tahlil qilish, hayvon va parrandalar organizmiga bo'g'imoyoqlilar va hasharotlarni lichinkalarining yashash joylarini, inson va hayvonlarga etkaziladigan zararini aniqlashga baho bera oladi;
TN8	Araxnoz va entomoz kasalliklarning mavsumiyligi, tarqalish xususiyatlari, araxnoz va entomoz kasalliklarni oldini olish, xo'jalikni sog'lomlashtirish hamda kasallik qo'zg'atuvchilariga qo'llay oladi;.

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	"Veterinariya araxnoentomologiyasi" faniga kirish.
M2	Bo'g'imoyoqlilar. Parasitoformes turkumiga kiruvchi kanalar.
M3	Argas va gamasoid kanallari.
M4	Acariformes turkumiga kiruvchi kanalar. Sarkoptoid (qo'tir va qichima-qo'tir) kanallari.
M5	Hayvonlarning araxnoz kasalliklari diagnostikasi.
M6	Hayvonlar psoroptozi, xorioptozi va ularga qarshi kurash choralari.
M7	Hayvonlar otodektozi, demodektozi va sarkoptoidozlari va ularga qarshi kurash choralari.
M8	Hasharotlar, sistematikasi, morfologiyasi, biologik rivojlanishi va ekologik xususiyatlari.
M9	Bo'kalar va ular tomonidan sodir etiladigan kasalliklar.
M10	Echkilarning krivelliozi.

M11	Ot, eshak va xachirlarning gastrifilyozi.
M12	Tuyalarning sefalopinozi.
M13	Zoofil chivinlar (pashshalar).
M14	Qo'sh qanotli qon so'ruvchi hasharotlar.
M15	Qanotsiz qon so'ruvchi hasharotlar.
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Iksodid kanallari: sistematikasi, anatomo-morfologiyasi, biologiyasi va ularga qarshi kurashish chora-tadbirlari.
A2	Bir, ikki va uch xo'jayinli yaylov kanallari va ularga qarshi kurash chora – tadbirlari.
A3	Bir, ikki va uch xo'jayinli yaylov kanallari va ularga qarshi kurash chora – tadbirlari.
A4	Gamazoid kanallari: sistematikasi, anatomo-morfologiyasi, biologiyasi va ularga qarshi kurashish chora-tadbirlari.
A5	Gamazoid kanallari: sistematikasi, anatomo-morfologiyasi, biologiyasi va ularga qarshi kurashish chora-tadbirlari.
A6	Argas kanallari: sistematikasi, anatomo-morfologiyasi, biologiyasi va ularga qarshi kurashish chora-tadbirlari.
A7	Argas kanallari: sistematikasi, anatomo-morfologiyasi, biologiyasi va ularga qarshi kurashish chora-tadbirlari.
A8	Qoramol psoroptozi kasalligining diagnostikasi, davolash, oldini olish va qarshi kurashish tadbirlari.
A9	Ot va tuya sarkoptoz kasalligining diagnostikasi, davolash, oldini olish va qarshi kurashish tadbirlari.
A10	It, mushuk va tulki notoendroz kasalligining diagnostikasi, davolash, oldini olish va qarshi kurashish tadbirlari.
A11	Qoramol demodekoz kasalligining diagnostikasi, davolash, oldini olish va qarshi kurashish tadbirlari.
A12	It demodekoz kasalligining diagnostikasi, davolash, oldini olish va qarshi kurashish tadbirlari.
A13	Otodektoz kasalliklarining diagnostikasi, davolash, oldini olish va qarshi kurashish tadbirlari.
A14	Hasharotlar sistematikasi, morfologiyasi va biologik rivojlanishi.
A15	Hasharotlar sistematikasi, morfologiyasi va biologik rivojlanishi.
A16	Echki krivelliozining diagnostikasi, davolash va oldini olish tadbirlari.
A17	Tuya sefalopinozi va shimol bug'ilarning sefenomiozining diagnostikasi, davolash va oldini olish tadbirlari.
A18	Qo'sh qanotsiz hasharotlar tomonidan sodir etiladigan kasalliklarning diagnostikasi, davolash va oldini olish chora-tadbirlari
A19	Qo'sh qanotsiz hasharotlar tomonidan sodir etiladigan kasalliklarning diagnostikasi, davolash va oldini olish chora-tadbirlari
A20	Sifunkulyatoz va mallofagoz kasalliklarining diagnostikasi, davolash va oldini olish chora-tadbirlari.

- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- g) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	Daminov A.S. – “Parazitologiya va veterinariya ishini tashkil etish” kafedrasini mudiri, professor v.f.d. Urokov K.X. – “Parazitologiya va veterinariya ishini tashkil etish” kafedrasini assistenti v.f.f.d., PhD
E-mail:	a.daminov1960@mail.ru.
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti “Parazitologiya va veterinariya ishini tashkil etish” kafedrasini
Taqrizchilar:	O'roqov S.X. - Sharof Rashidov nomidagi SamDU “O'simliklar fiziologiyasi va mikrobiologiya” kafedrasini professori, biologiya fanlari doktori. Isayev J.M. - Veterinariya ilmiy-tadqiqot instituti “Gelmintologiya” laboratoriyasini mudiri, veterinariya fanlari bo'yicha falsafa doktori., PhD.

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil 29 - avgustdagi 1 - sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus “Parazitologiya va veterinariya ishini tashkil etish” kafedrasining 2024 yil 26 - avgustdagi 1 - sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

R. Ro'ziqulov

Fakultet dekani

Sh. Qurbanov

Kafedra mudiri

A. Daminov

Tuzuvchilar

A. Daminov

K. Urokov

Mashg'ulotlar shakli: laboratoriya mashg'ulotlar (L)

L1	Ixodidae oilasiga mansub kanallarning tasnifi va laboratoriya sharoitida aniqlash usullari.
L2	Ixodidae oilasiga mansub kanallarning tasnifi va laboratoriya sharoitida aniqlash usullari.
L3	Argasiidae oilasiga mansub kanallarning tasnifi va laboratoriya sharoitida aniqlash usullari.
L4	Argasiidae oilasiga mansub kanallarning tasnifi va laboratoriya sharoitida aniqlash usullari.
L5	Psoroptidae va sarcoptidae oilalariga mansub kanallarning tasnifi va laboratoriya sharoitida aniqlash usullari.
L6	Psoroptidae va sarcoptidae oilalariga mansub kanallarning tasnifi va laboratoriya sharoitida aniqlash usullari.
L7	Demodecidae va knemidokiptidae oilalariga mansub kanallarning tasnifi va laboratoriya sharoitida aniqlash usullari.
L8	Demodecidae va knemidokiptidae oilalariga mansub kanallarning tasnifi va laboratoriya sharoitida aniqlash usullari.
L9	Bo'g'imoyoqlilarni yig'ish, konservatsiya qilish va ulardan muzey preparatlari tayyorlash texnikasi.
L10	Bo'g'imoyoqlilarni yig'ish, konservatsiya qilish va ulardan muzey preparatlari tayyorlash texnikasi.

Mustaqil ta'lim (MT)

MT	Amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish	90 soat
1.	Transmissiv invazion kasalliklari	6 soat
2.	Trasmissiv bo'lmagan invazion kasalliklar	6 soat
3.	Zoofil pashshalar (chivinlar)	6 soat
4.	Go'sht pashshasi	6 soat
5.	Yashil go'sht pashshasi	6 soat
6.	Zoofil pashshalarga qarshi kurashish tadbirlari	4 soat
7.	Shimol bug'ilarning sefenomiozi	4 soat
8.	Qo'y melofagozi	4 soat
9.	Otlarning qon so'ruvchilari	4 soat
10.	Qo'y, echki, qoramol va otlarning xorioptozlari	4 soat
11.	Qoramol psoroptozi	4 soat
12.	Qoramol xorioptozi	4 soat
13.	Qo'y va echki xorioptozi	4 soat
14.	Ot xorioptozi	4 soat
15.	Cho'chqa sarkoptozi	4 soat
16.	Tuya sarkoprozi	4 soat

17.	Shimol bug'ilari sarkoptozi	4 soat
18.	Qoramol demodekozi	4 soat
19.	It, mushuk va tulki notoendrozi	4 soat
20.	Parranda knemidokoptozi	4 soat

Asosiy adabiyotlar		
1.	Azimov Dj.A., Yatusovich A.I., Yunusov X.B., Davlatov R.B., Norqobilov B.T., Djabborov Sh.A., Daminov A.S., Oripov A.O., G'afurov A.G'., Yuldashov N.E., Qurbanov Sh.X. "Parazitologiya va invazion kasalliklar". Darslik, "Fan ziyosi" nashriyoti Toshkent, 2024 yil.	
2.	Haqberdiyev P.S., Ibragimov F.B. Veterinariya protozoologiyasi va araxnoentomologiyasi". O'quv qo'llanma, "Navro'z" nashriyoti Toshkent, 2020 yil.	
3.	Haqberdiyev P.S., Qurbonov Sh.X. Parazitologiya fanidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari. O'quv qo'llanma, "Optima print plus" nashriyoti Toshkent, 2015 yil.	

Qo'shimcha adabiyotlar		
1.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.	
2.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.	
3.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.	
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.	
5.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.	
6.	Ятусевич А.И. и др. Паразитология и инвазионные болезни животных. Учебник. Минск. ИВЦ Минфина. 2017 год.	
7.	Denis Jacobs, mark Fox, Lynda Gibbons, Carlos hermosilla // Principles of Veterinary Parasitology // Wiley Blackwell, USA, 2016.	

Axborot manbaalari		
1.	www.zivonet.uz .	
2.	www.vetjurnal.uz	
3.	www.lex.uz	

4.	www.veterinariy.actavis
5.	www.Kodges.ru

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;
- b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmas;
- bayon qilish ravon bo'lmas;